

KARD ÉS LANT

A TÖRTÉNELMI VITÉZI REND PEST TÖRZSSZÉKÉNEK
KULTURÁLIS ÉS IRODALMI HÍRLEVELE 2023. JANUÁR

**Jankovics Marcell: Jelkép-kalendárium
(részlet)**

Február

A hónap latin neve, Februarius a klasszikus szerzők szerint a szabin *februm*, „tisztulás” szóból ered. Való igaz, a február már az antik Rómában is a decemberi, januári vígságra következő testi-lelki purgálás idejének számított. Februa, azaz „Engesztelő” volt Mars isten anyjának, Junónak egyik mellékneve. Ahogy Februa adott életet Marsnak, úgy ad helyt február Mars havának, *márciusnak*.

Keresztény időkben a február a böjt első hava lett, mivel a *nagyböjt* kezdete rendszerint ebbe a hónapba esik. Erre utal a hónap régi magyar neve: *Böjtelő hava*. Nevezték *Halak havának* is, mivel február 21-e és március 20-a között a Nap a Halak jegyében jár.

Februárt esőszínű ruhába öltözött, repülő alakként ábrázolták, jobbjában a Halak jelével. A mezei tennivalók alapján gyümölcsfáit, szőlőtőkét metsző meglett férfiú jelképezte. De megjeleníthette ráncos képű aggastyán is, amint bőrruhába burkolózva tűz mellett fagyoskodik. Az istenek közül Venus és Cupido személyesítették meg, amint orkánszerű szélben, lobogó lepleiken „vitorláznak”. Ennek asztrológiai oka van: a Vénusz bolygó a Halak jegyében/havában van „erőben”.

Február 1.

A Magyar Köztársaság Napja

A köztársaság kikiáltása 1946. február 1.

A Magyar Nemzetgyűlés 1946. február 1-jén hirdette ki a Magyarország államformájáról szóló törvencikket, létrehozva a Magyar Köztársaságot. Ennek emlékére 2005-ben a kormány ezt a napot a köztársaság emléknapjává tette.

A Magyar Nemzeti Tanács 1918. november 16-án kihirdetett néphatározata értelmében Magyarországon a királyságot a „független és önálló népköztársaság” váltotta fel.

A nemzetgyűlés 1920. február 27-én elfogadta „az alkotmányosság helyreállításáról és az állami főhatalom gyakorlásának ideiglenes rendezéséről”, hatályon kívül helyezve a forradalmak intézkedéseit, bevezetve a kormányzó intézményét. Március 1-jén Horthy Miklóst Magyarország kormányzójává választották, létrejött a király nélküli királyság.

A második világháború után a Nemzetgyűlés 1946. február 1-jén eltörölte a királyság intézményét és Magyarországot köztársasággá nyilvánította. A törvény kihirdetése után Tildy Zoltán addigi miniszterelnököt, a Független Kisgazdapárt elnökét választották a második köztársaság elnökévé.

A harmadik magyar köztársaságot 1989. október 23-án, az 1956-os forradalom évfordulóján Szűrös Mátyás, az Országgyűlés elnöke, ideiglenes köztársasági elnök kiáltotta ki Budapesten.

Február 2.

Zrínyi Miklós téli hadjárata, az eszéki híd megsemmisítése

„Borzalmas látvány volt, midőn éjszaka szemléltük ezt az oly sokezres lépés hosszúságú, meggyújtott fáklyaként égő hidat, mint valami ránk szakadó ördögi látomás.” (Esterházy Pál)

A Téli hadjárat, más néven Eszéki hadjárat az 1663-64. évi török háború legfontosabb hadművelete volt, egyben a keresztény erők legfőbb sikere is. A hadjárat során Zrínyi Miklós seregével 240 km-re hatolt be török területre.

A hadjárat előzménye, hogy 1663-ban a török csaknem 80 ezer fős sereggel támadta meg Magyarországot. A király a magyar csapatok főparancsnokának nevezte ki Zrínyit, aki sikeres vállalkozásával felgyújtotta a dunántúli török helyőrségeknek utánpótlást biztosító eszéki hidat, de az udvar késlekedése miatt nem tudta a győzelmet kamatoztatni. A tollal és karddal küzdő Zrínyi Miklósban politikai ellenfelet látott Bécs, akit Kanizsa kudarccal végződött ostroma után leváltott.

Erdélyre II. Rákóczi György által indított megdondolatlan lengyelországi hadjárat miatt hatalmas török és tatár seregek zúdultak. Rákóczi nem akart lemondani trónjáról, ezért fegyveresen szállt szembe a szultánnal, segítséget kérve I. Lipót osztrák császártól és magyar királytól. Az észak-német fejedelmek és a Mainzi Érsekség által létrehozott Rajnai Szövetség követelésére a császár csupán látszatintézkedéseket tett, hogy megválasszák német-római császárrá. Miután ez megtörtént, nem avatkozott be az Erdélyben dúló háborúba.

A bécsi udvar a kulcsfontosságú Várad eleste után is passzív maradt, és ez nemcsak a magyar rendeket háborította fel, de egész Európát is. Zrínyi Miklós már az ostrom megkezdésekor körülvette az 1600-ban elfoglalt Kanizsa várát, de az Udvar megálljt visszarendelte. Zrínyi 1661-ben a Muránál egy németalföldi hadmérnökkel megépíttette Zrínyiújvárt, ami heves tiltakozást váltott ki a török Portánál. A

törökök háborúval fenyegetőztek, amit a Habsburgok mindenképp el akartak kerülni: egyfelől, mert komolyabbnak ítélték a francia fenyegetést nyugatról, másfelől, mert megfelelő katonai erőt sem tudtak kiállítani. Erdély új fejedelme, Kemény János folytatta a török-elleni harcot. Ehhez ő is a Habsburgok segítségét kérte. De az udvar titokban megállapodott a törökökkel. Zrínyiújvár lerombolásának ígéretéért cserébe a törökök új fejedelmet ültettek Erdély trónjára Apafi Mihályt személyében, úgy, hogy az ország régi státusza megmaradjon. Az osztrákok ezután magára hagyták Erdélyt.

De az udvar nem kerülhette el a háborút, a törökök 1663-ban hadat üzentek.

Fegbuár 3.

Megszületett Orbán Balázs, a székely lélek apostola

„Öntudatos, forró ragaszkodás, igazi mély szeretet csak közelebbi ismeretségnek lehet eredménye, e szerént minél közelebb jutunk hazánk ismeretéhez, annál forróbbá válik szeretetünk iránta.”

„Mindnyájunknak kötelességünk, ha csak egy homokszemnyit is, odavetni nemzeti műveltségünk pompás épületéhez.”

„A nemzetek életképességét és hatalmát ma már nem annyira a nyers erő, nem is kizáróan a hősiesség, hanem a népek míveltségi fokozata s szellemi fejlettsége szabja meg.”

„Alig van ország, mely több természeti, történelmi és népéleti kincscsel bírna, mint a Kárpátok által körülölelt magyar haza; alig van ország, mely az észlelve vizsgálódónak több érdeket nyujtana, mint hazánk, s mégis alig van a civilisatió

körvonalába foglalt, sőt még azon kívül eső terület is, mely oly kevésbé lenne ismerve és méltányolva, mint éppen hazánk...”

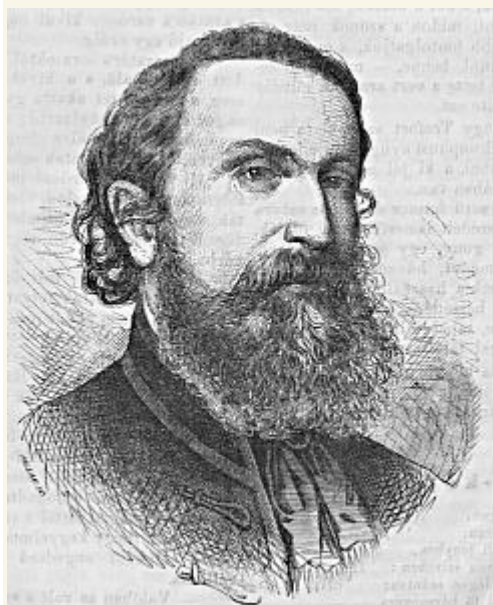
„Szabadságszeretete őt a hatalom megingathatatlan ellenfelévé, hazaszeretete fáradhatatlanul kutató, tudós íróvá, fajszeretete apostollá teszi. Orbán Balázs nemcsak politikus, nemcsak tudós író, Orbán Balázs apostol, a székelység apostola. (Veress Gábor: Báró Orbán Balázs emléke)

Báró lengyelfalvi Orbán Balázs (Lengyelfalva, 1829. február 3. - Budapest, 1890. április 19.) író, utazó, amatőr orientalista és néprajztudós, fotográfus, országgyűlési képviselő, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja.

Február 6.

Trefort Ágoston születésének napja

Pollák Zsigmond 1862-es metszete Trefort Ágostonról

„Barátom, e két ajtó mögött fekszik Magyarország jövője. Iskolák és vasutak! - íme, jövőnk programja, íme, haladásunk két mozdonya!”

„Mindenki, bár minnek is született, s bár micsoda természetű birtoka legyen, minden a honban létező adóban birtokához aránylag részt vegyen”

„A közoktatás nem olyan mint a perrendtartás, hogy abban mindent fixirozni kelljen... a fejlődésre időt s az életre tért kell engedni.”

„Minden erőmmel oda törekszem, hogy a hazai ipar bizassék meg mindazon termelés előállításával, melyre már képes, s hogy buzdíttassék azon czikkek előállítására is, melyekkel még nem foglalkozott, de amelyek termelési előfeltételeit bírja.”

„Trefort miniszterségének jellemvonása az egyetemesség, vagyis óriási reszortjának minden ágára egyenlő tevékenységgel való kiterjeszkedés... Trefort

közoktatásügyi politikája: egyszerre, együttesen s párhuzamosan fejleszteni a közoktatás minden ágát, minden fokozaton..." (Szász Károly)

Trefort Ágoston (Homonna, 1817. február 6. - Budapest, 1888. augusztus 22.) magyar művelődéspolitikus, a korszerű magyar oktatásügy és művelődéspolitikus megalapozója. Reformter, publicista, közoktatási és vallásügyi miniszter, az MTA tagja, később igazgatója, majd 1885-től 1888 között elnöke.

Ferbuár 9.

A 2. Magyar Hadsereg pusztulásának emléknapja

Elhunyt Vitéz nagybányai Horthy Miklós

„Mindannyiunk közös, szent célja Magyarország felszabadítása!"

„Mély a tenger és végtelen... De mélyebb szeretetem, mely szülőhazámhoz fűz, és végtelenebb vágyódásom, mely a magyar földre és s magyar nép körébe hazavonz!"
„Hírnév, kincs, dicsőség nem adhat földi boldogságot, önmagunkban kell azt keresnünk, a szív nyugalmában s az erkölcs tiszta érzet ártatlan örömeiben."

„... Aki csak valaha is szerepet vitt a közéletben, jól tudja, hogy a pártoskodó gyűlölködés vagy kedvezés egyoldalú megítélésével szemben senki sem számíthat mentességre. A tárgyilagos ítéletmondás a történelem feladata..."

„A kormányzó újrateremtette az évszázadok óta nem létező magyar államot. Ez Horthy Miklós elévülhetetlen érdeme." (Nemeskürty István)

„Horthy Miklós, akármilyen tragikusan végződött országlása, a magyar nép emlékezetében mindig a nemzet nagy fia lesz. Egyéni kvalitásai, jelleme, lovagias lénye, szándékainak tisztasága, minden kritikán felül álló jóakarata és népe iránt érzett olthatatlan szeretete: ezek mérik ki az ő helyét történelmünkben." (Kállay Miklós)

Becsületessége és bátorsága éppen úgy erénye volt, mint lélekből fakadó kötelességtudata. Ellentétben minden más nagy emberrel, különösképpen nem volt sem hiú, sem törtető, sem önző. Nem kereste azokat a magas hivatalokat, melyeket rákényszerítettek, inkább elfogadta azokat, abban a reményben, hogy így rajongásig szeretett hazáját szolgálhatja. Szigorú volt, amikor kellett, de az alaptermészete kedves, szívélyes. (Nicholas Roosevelt)

Vitéz nagybányai Horthy Miklós (Kenderes, 1868. június 18. - Estoril, Portugália, 1957. február 9.) az Osztrák-Magyar Haditengerészet tengerésztisztje, 1909-1914 között Ferenc József szárnysegédje, ellentengernagyként a flotta utolsó főparancsnoka volt. Az uralkodó a világháború végén altengernaggyá léptette elő. Az első világháborút követő proletárdiktatúra összeomlása után megszilárdította az államhatalmat. 1920. március 1-jétől 1944. október 16-áig ő volt a Magyar Királyság kormányzója. Portugáliai emigrációban halt meg 1957-ben. 1993. szeptember 4-én temették újra Kenderesen.

Február 11.

A kitörés napja

Cseh Tamás: Széna tér

A németek egy éjjelen nem védték tovább Budát,
összegyűlt mindegyikük, 40 000 szoldát,
jéghideg éjjelen, mindjük sisakosan
45 vad telén, kezdődjék már a roham.
Álltak és vártak utolsó parancsra,
az égen sztálingyertyák ragyogtak.
Áttörünk, áttörünk a Széna téren át,
áttörünk, áttörünk a Széna téren át.

A Széna tér fényben ég, ott várnak az oroszok,
mindenük a fegyverük és a parancsnokok.

Ég a tér, látom, hogy ég, ég a Széll Kálmán tér,
nincs sötét, nincs esély, nem fut ki egy egér,
és a tisztjeik fölemelt kezekkel,
és az utcákra szegezve a fegyver.

Nem jutnak át, nem jutnak át, a Széna téren át,
nem jutnak át, nem jutnak át, a Széna téren át.

Bújnak ott a romok alatt, helybeliek, magyarok,
városukat a sok csapat, a fényes sisakosok
megszállták s az itteniek bújnak a föld alá,
bőrönd és kisgyerek és kívül a sok szoldát,
szemben egymással németek, oroszok,
éjjel jéghideg éjszaka, fog vacog,
fényben áll, fényben ég a Széna - Széna tér,
fényben áll, látom, hogy ég a Széna - Széna tér.

A Hattyú utcán, az Ostrom utcán csillog a sisaközön,
a sok szoldát szorosán áll, majd a parancs, ha jön.
És fél három, és érkezik, és fut és ordítva rohan
a fény felé 40 000, mindegy már itt a roham,
és az oroszok tüzelnek, tüzelnek,
ők meg ledűlnek, ledűlnek, ledűlnek,
üvölt a tér, dől a vér, és ég a Széna tér,
45 vad telén a Széna - Széna tér.

A Hattyú utcán én úgy megyek azóta naponta át,
Itt feküdt el sok tízezer, s nem nézem a házak falát.
Golyónyomok, golyónyomok, ronda golyónyomok,
A Széna tér, látom, hogy ég, és kik elbújtak ott,
bújt a pincébe apám is, anyám is,
míg a szoldátok üvöltve halálig,
így megyek, én így megyek a Széna téren át,
így megyek, én így megyek a Széna téren át.

Február 15.

Nagyvásárcsarnok átadása

A XIX. század végén Budapesten szinte minden nagyobb, forgalmas téren működött szabadtéri piac, ha nem is minden napon, hanem több-kevesebb rendszerességgel. Ilyenek voltak az Eskü téri (ma: Ferenciek tere), a Kálvin téri, az István téri (ma: Klauzál tér) és Újvásár téri (ma: Köztársaság tér) piacok, amelyek a tisztasági követelményeknek nem tudtak eleget tenni, viszont zavarták az egyre növekvő forgalmat és akadályozták a parkok, pihenő területek kialakítását. A piacok megszüntetése csak korszerű vásárcsarnokok építésével volt lehetséges.

Budapest főváros 1891. július 10-én nemzetközi pályázatot írt ki egy központi vásárcsarnok tervezésére és kivitelezésére, amelynek alkalmasnak kellett lennie a nagy- és kiskereskedelemre is, továbbá vasúti vágányok bevezetésére és a Dunán szállított áruk alagúton keresztül történő továbbítására. A decemberi határidőre 9 pályamű érkezett be; a 15 tagú zsűriben olyan szaktekintélyek foglaltak helyet, mint például Hauszmann Alajos, Steindl Imre, Czigler Győző valamint más, külföldi építészek. Három első díjat adtak ki, de francia és német versenytársai közül magasan kiemelkedett Pecz Samunak, a Műegyetem építész professzorának munkája - a 15 szavazó közül 11-en az ő munkáját ítélték megvalósításra leginkább méltónak.

1893 augusztusában kezdődött az építkezés, első lépésben nagyszabású tereprendezéssel, a meglévő épületek bontásával. A csarnok ünnepélyes átadására 1897. február 15-én került sor. Pecz a 19 méter magas középcarnokkal rendelkező, 8363 négyzetméter alapterületű épületet kovácsoltvas szerkezettel tervezte, amely önmagában mestermű volt, áttört, könnyed tartóival, rácspilléreivel egyike a legszebb korai acélszerkezetű térlefedéseknek. Kivitelezője a Schlick gyár volt. A falakat különböző árnyalatú vörös téglalaburkolat fedte, a tetőt mázas Zsolnay kerámia cserepek ékesítették.

A város hamarosan „kinőtte” a csarnokot, ezért 1902-ben itt a nagybani piacot megszüntették, az oldalhajóban lefektetett vágányokat felszedték. A központi vásárcsarnokkal egy időben négy kisebb „fiókcsarnok” is megnyílt.

Február 17.

Elhunyt Wass Albert

Wass Albert: A bujdosó imája

Uram, ki fönt az égben
lakozol a fényességben,
gyűjtsd föl szent tüzedet
az emberek szívében.

Az emberek agyára
áraszd el bölcsességed.
Értsék meg valahára
mi végből van az élet.

Arasznyi kis idő csak,
mely ajtódig vezet.
De előre csak a jó visz,
a gonosz vissza vet.

Legyen megint az ember
képedre alkotott!
Utálja meg már egyszer
mit maga alkotott.

Romlandó kincsekért
ne törje magát senki.
Igyekezzenek helyettök
jobb kincseket szerezni.

Jó tettek nyugalmát.
Derűt és békességet.
Mit el nem fúj az orkán
s rontó tűz meg nem éget.

Gögből és gyűlöletből
mindent, mit föl talált:
vedd ki Uram kezéből
a keserű pohárt.

Rémségek éjszakáját
váltsad föl virradatra.
Az emberi világot
szebbre és igazabbra.

Hogy törvények közt az első
a szeretet legyen.
Üljön jóindulat
a kormány székeken.

Az igazság előtt
hajoljon meg a fegyver
s élhessen szabadon
e földön minden ember.

És legyen egy akol.
És egy legyen a pásztor.
Növelj pásztorbotot
virágzó rózsafából.

S ha mindeneket szépen
elrendeztél ekképpen:
a népek közt, Uram
nekem is van egy népem.

Február 18.

A Vizsolyi Biblia

A Vizsolyi Biblia a templomban

„Belőle tanultak a protestáns iskolákban, belőle idéztek a templomi szószékeken, igen sok családban ez volt az egyetlen nyomtatott könyv. A prédikációk révén azokhoz is eljutott, akik írástudatlanok voltak. Hatása korántsem szorítkozott a református vallásúakra, kiterjedt a magyarul beszélők egészére. Nincs még egy magyar könyv, amely négyszáz év alatt hatásában vetekedhetne vele. Kifejezései, nyelvi fordulatai és képei bekerültek a mindennapi beszédbe, meggyökereztek a nép nyelvében és az irodalomban egyaránt. Nagy része volt az egységes modern irodalmi nyelv kialakításában, amely a társadalmi különbségeken felül összefogta a magyarul beszélőket, bármelyik vallásfelekezethez is tartoztak, s ezzel megteremtette az egységes magyar nemzeti műveltség alapjait.” (Benda Kálmán)

„Soha azért a fejedelmek nagyobb jót nem cselekedhetnek a községgel, mint ha őket a nagy lelki rabságból kiszabadítván, az Istennek igéjét a próféták, apostolok írásából prédikáltatják, és nem csak prédikáltatják, hanem arra is gondjuk legyen, hogy az Istennek könyve közönséges nyelven légyen, mindeneknek kezekben forogjon és mindenektől olvastassék.”

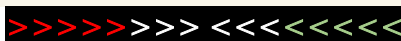
Történelmünk legismertebb nyomtatott emléke az első teljes, magyar nyelvű bibliafordítás Vizsolyban látott napvilágot 1590. július 20-án. A felbecsülhetetlen kulturális, hitéleti és nyelvtörténeti értékű dokumentumot a kiadás helyszíne miatt hivatalosan Vizsolyi Bibliának hívjuk, de elterjedt a fordító nevét megőrző Károlyi vagy Károli Biblia elnevezés is.

A Biblia fordítás kiemelkedő mérföldköve a magyar nyelv és irodalmi stílus fejlődésének, megalapozója irodalmi nyelvünknek. Kisebb-nagyobb változtatá-

sokkal közel háromszáz kiadásban nyomtatták újra, magyar nyelvterületen máig a legnépszerűbb bibliafordítás és a legtöbbször megjelent magyar könyv.

Ez volt a korszak legnagyobb szabású szellemi vállalkozása. A fordítás, annak stílusa, nyelvezete, fordulatai nem csupán az irodalmi életre volt hatással évszázadokon át, hanem máig érezhető, mással össze nem mérhető nyomokat hagyott a magyar közgondolkodásban.

Február 21.

Az anyanyelv nemzetközi napja

Az UNESCO 1999-ben nyilvánította február 21-ét Az anyanyelv nemzetközi napjává, amelyet 2000 óta minden évben különféle rendezvényekkel ünnepelnek meg szerte a világban.

„Az a tény, hogy anyanyelvem magyar, és magyarul beszélek, gondolkozom, írok, életem legnagyobb eseménye, melyhez nincs fogható. Nem külsőséges valami, mint a kabátom, még olyan sem, mint a testem. Mélyen bennem van, vérem csöppjeiben, idegeim dúcában, metafizikai rejtélyként” – írja Kosztolányi Dezső *Ábécé a nyelvről és lélekről* című munkájában. De mit is jelent az a fogalom, hogy anyanyelv? Miért kell ünnepelni vagy emlékezni rá? Talán veszélyben van? Többek között ezekre a kérdésekre is rövid, tömör választ fogalmaz meg ez a cikk Az anyanyelv nemzetközi napja alkalmából.

A világ különböző nyelveinek kialakulásáról többféle magyarázat született. A monogenezis szerint a nyelvek egyetlen ősnelvből alakultak ki, a poligenezis értelmében pedig különböző ősnelvek terjedtek el a világ pontjain, és ezekből

jöttek létre az önálló nyelvek. Előbbi elképzelést a bibliai Babel tornya történetéből is ismerjük.

A Földön létező nyelvek száma körülbelül 6000-7000, viszont ezek közül jóval kevesebb azoknak a száma, amelyek államnyelvként is jelen vannak, illetve amelyek beszélőinek száma meghaladja a százezret. A globalizációs tendenciák miatt egyes nyelvészeti becslések arra utalnak, hogy ezeknek a nyelveknek több mint 50%-a olyannyira veszélyeztetett, hogy 100 éven belül teljesen eltűnnek. Az UNESCO által létrehozott *Veszélyeztetett nyelvek atlasza* szerint a magyar nyelvváltozatok közül egyedül a csángómagyar nyelvjárás tartozik a súlyosan veszélyeztetett nyelvek közé.

A magyarság számaránya a Kárpát-medence és Moldva magyarlakta területein. (Karácsony Fanni és Pomozi Péter munkája.) Forrás: Magyar nyelvű otthon 4. Felvidék 10. 1. A térkép az Anyanyelvápolók Szövetsége hozzájárulásával jelenik meg.

Ez azonban megtévesztő, mert egy nyelv életképességét nemcsak az határozza meg, hogy hányan beszélik anyanyelvükként, hanem az is, hogy hivatalos nyelve-e egy államnak. Gondoljunk akár azokra a Kárpát-medencei honfitársainkra, akiket az asszimiláció veszélye fenyeget, és egyre kevesebb iskolában tanulhatnak anyanyelvükön. Vajon 100 év múlva az erdélyi, a felvidéki, a kárpátaljai, a vajdasági, a szlavóniai, az örvidéki és a burgenlandi magyaroknak is magyar lesz még az anyanyelve?

De a nyelv életképességénél figyelembe kell vennünk más tényezőket is: így például mennyire tudjuk 100 év távlatában megőrizni nyelvi értékeinket, mennyire veszélyeztetett nyelvünk a globalizációval betörő hatásokkal, így például az angol nyelv térhódításával szemben? Valóban anyanyelvünk javát szolgálja, ha lassan csak beauty salonokba, barber shopokba ütközünk az utcán? Ha csak lájkolni tudunk? Ha minden hír „brutális”...?

Közvetlenül tehát nem fenyegeti a kihalás veszélye a magyar nyelvet, de nyelvi értékeink védelmére – határon innen és túl – mégis kiemelt figyelmet kell fordítanunk.

Hiszen anyanyelvünk és identitásunk szoros összefüggésben áll egymással, merthogy a nyelv nemcsak a kommunikáció elsődleges eszköze, hanem – ahogyan azt Kiss Jenő *Identitás és anyanyelv a magyarság történetében* című munkájában megfogalmazza – „az ember kognitív felszereltségének része, ennek következtében egész mentális tevékenységünk, így az identitás kialakulása is a nyelvvel, a nyelv közvetítésével zajlik”, és már azelőtt meghatározza önmagukról alkotott képünket, hogy beszélni tudnánk. A nyelv ezen túl fontos közvetítő szereppel is bír, hiszen segítségével adhatjuk át tudásunkat múltunkról, tudományos eredményeinkről, kultúránkról, amelyek szintén fontos részei identitásunknak.

Az anyanyelv nemzetközi napján fontos említést tennünk nyelvjárásainkról is, hiszen azok a köznyelvvél egyenértékű nyelvváltozatok. Péntek János gondolatai a nyelvváltozatok és az identitás kapcsolatáról rávilágítanak arra, hogy az anyanyelvünkről való elmélkedés során gondolatainkat a határon túlra is ki kell terjesztenünk. Ahogy ő fogalmaz:

Van az identitásoknak egy, az élővilág rendszertani szerveződéséhez hasonló hierarchiája. Vannak a helyi, lokális, etnikai csoportidentitások, ezekre épülnek a regionális identitások, aztán maga a (kulturális) nemzeti identitás, ezek fölött

is lehet pl. közép-európai vagy éppen európai identitás. [...] Ebben a hierarchiában középszinten, a faj élővilágbeli kategóriájához hasonlóan, a nemzet áll, fontos közös jegyével, a nyelvvel. Az alapidentitás tehát a nemzethez és a nyelvhez kapcsolódik, ezen belül – akár több szinten – lehet eljutni a lokális identitásokhoz, és minden lokális, regionális identitásnak megvan a maga nyelvváltozatbeli, nyelvjárási kifejeződése is. A nyelvjárásoknak is van tehát identitáskifejező, identitáserősítő szerepük: bennük még a nyilvánosságban sem az elkülönülést érezzük, hanem a változatosságban való összetartozást. Ezért a nyelvmegtartásnak mintegy feltétele a nyelvváltozatok használatának bátorítása, megőrzése. (Péntek János: *Anyanyelv és identitástudat*)
Ebből a rövid áttekintésből is láthatjuk, hogy milyen sok oldala, vonatkozása, következménye van annak, hogy egy-egy embernek mi az anyanyelve, vagy akár az „anyanyelvjárása”.

Február 21-én, az anyanyelv világnapján tehát együttgondolkodásra sarkalljuk olvasóinkat: Mit jelent számunkra, minden egyes magyar anyanyelvűnek az, hogy magyar az anyanyelvünk, és vajon mit tehetünk azért, akár csak mindennapi életünk során, hogy egyik legfontosabb kulturális értékünk, társadalmunk és magyarságunk egyik alapja megőrizze életképességét?

Február 25.

A kommunizmus áldozatainak emléknapja

„E nemzedéknek nincsen kegyelem.
Teste darabokra vágattassék,
Szegeztessék az idő kapujára.”
(Reményik Sándor)

„A jövőendő nemzedékek előtt kötelességünk feljegyezni a 20. század bűneit és biztosítani, hogy azok soha nem ismétlődhetnek.”

„A magyarországi proletariátus eddigi győzelme nem került különösebb áldozatokba. Most azonban szükség lesz arra, hogy vér ömöljön. A vértől nem kell félni. A vér - acél: erősíti a szívet, erősíti a proletár öklöt. Hatalmassá fog tenni bennünket a vér. A vér lesz az, mely az igazi kommunvilághoz elvezet minket. Ki fogjuk irtani, ha kell az egész burzsoáziát!”
(Szamuely Tibor népbiztos győri beszédéből)

Az Országgyűlés 2000. június 13-án elfogadott határozata értelmében február 25-e lett a kommunista diktatúrák áldozatainak emléknapja.

Ezen a napon emlékezünk meg a kivégzettekről, az agyonvertokról, a munkatáborokban, büntetőlagerekben elhunytakról. Az internáltakról, kitelepítettekről, a súlyos börtönbüntetésre ítéltokról, a koncepciók peres vádlottjairól, a halálra ítéltokről, az átnevelőtáborok áldozatairól. Tágabb értelemben az ember kiszolgáltatottságáról, a terror elszenvedőiről, a félelemtől, a hataloméhségről, a szabadságvágyról.

1947-ben ezen a napon tartóztatták le a szovjet megszálló hatóságok Kovács Bélát, a Független Kisgazdapárt főtitkárát, jóllehet a politikust országgyűlési képviselő lévén védte mentelmi joga. Az 1945-ös választásokon 57 %-os győzelmet arató párt egyik vezetőjének ilyen törvénytelen módon való elhurcolása mindenki számára nyilvánvalóvá tette, hogy milyen rezsimit fognak Magyarországon kialakítani a szovjet vezetők és magyar helytartóik. Az akció a kommunistáktól még távolságot tartó erők megfélemlítésén túl egyben megnyitotta az utat Nagy Ferenc miniszterelnök májusi eltávolítása előtt is. A politikus emblemikus letartóztatása annak a tudatos folyamatnak volt a része, amely során a kommunista párt az ellenszegülők kiiktatásán keresztül a totális egypárti diktatúra kiépítése felé haladt. Nem sokkal később leváltották Nagy Ferenc miniszterelnököt, és a választójogi törvény önkényes módosítását követően megtartott kék-cédulás választásokkal végleg felszámolták a demokrácia utolsó pilléreit.

Tisztelt Olvasóink! Az alábbiakban vitéz Vankó József összeállítását olvashatjátok!

Vízkeresztől hamvazószerdáig FARSANG HAVA

Bogdán István: Régi magyar mulatságok

(részlet)

Az ókori népek tavaszünnepének, főleg a római szaturnáliá-knak hagyományaiban gyökerező, de a germán Hold s a szláv Perchta ünnepével is megtetézett szokás- és hagyománykör az európai népeknél továbbélt. A téli napforduló után tartott téltemető-tavaszkedő ünnepek az egyházi évben a karácsonyi és a húsvéti ünnepkör közé szorult. Mivel azonban a húsvét a tavaszi napéjegyenlőséget követő holdtöltétől függ, az azt megelőző, előkészítő negyvennapos böjt kezdő napja, a hamvazószerda is ennek megfelelően – jó egy hónapnyi eltéréssel – változik. Az előtte levő időszak, a farsang húshagyókeddel végződik. E napnak német neve Fastnacht (böjtelőj) volt. E szó bajor-osztrák szájon annak idején Vaschanc, ebből pedig nálunk fassang, majd farsang lett. És ez lett a neve a vízkeresztől, vagyis január 6-tól hamvazószerdáig terjedő, rövidebb-hosszabb időszaknak is.

02.02.

Urunk bemutatása – Gyertyaszentelő Boldogasszony

A mai ünnepen arra emlékezünk, hogy Szűz Mária, negyven nappal Jézus születése után, bemutatta gyermekét a jeruzsálemi templomban.

A szokásnak megfelelően a szülők, Mária és József áldozatként két gerlicét vagy galambfiókat ajánlottak fel, és az Úrnak szentelték az elsőszülött fiút. A mózesi törvény szerint előírt áldozat fölajánlásakor jelen volt Anna és Simeon is, aki a nemzeteket megvilágosító világosságnak nevezte Jézust.

A világ világosságával való találkozás szimbólumaként alakult ki a gyertyaszentelés szokása. A gyertya mint Jézus Krisztus jelképe egyike a legrégebbi szentelményeknek. Már az ókeresztény korban Krisztus jelképévé vált: magát fölemészti, hogy másoknak szolgálhasson.

Az Úr Jézus bemutatását (praesentatio Domini) Jeruzsálemben már a 4. században megünnepelték, ekkor még február 14-én, mivel karácsonyt január 6-án ülték. Attól kezdve, hogy Jézus születésének ünnepnapja december 25-ére került, Jézus bemutatását február 2-án kezdték ünnepelni.

Róma a 7. században fogadta el e liturgikus napot, a Simeon és a kisdéd Jézus találkozására utaló hypapante (találkozás) néven – ekkor találkozott először Jézus az emberiséggel, az emberekkel, akikért megtestesült. Az agg Simeon felé fordult, nagy örömmel ismerte fel benne az üdvösség hozóját: karjába vette a gyermeket, és áldotta Istent, hogy megérhette ezt a boldog napot.

Simeon hálaéneke, a Nunc dimittis (Lk 2,29–32) a napi zsolozsma állandó része, a kompletórium kantikuma.

„Bocsásd el most, Uram, szolgálodat,
szavaid szerint békességben,
hiszen már meglátták szemeim,
akit küldtél, az Üdvözítőt.
Őt adtad számunkra

csodájára minden népnek,
hogy fényeskedjék az egész világnak,
mint választott néped dicsősége.”

A 10. századtól a nyugati egyház liturgikus könyvei egyre inkább Mária tisztulását emelték ki, és erről nevezték el az ünnepet: purificatio. Majd a keleti egyház hagyományával teljes összhangban 1960 óta ismét az Úr ünnepeként, Urunk bemutatásaként tartjuk számon.

Az 1092-es szabolcsi zsinat a kötelező ünnepek közé sorolta. A 20. század elejétől tanácsolt ünnep.

Mindenható, örök Isten, egyszülött Fiadat ma emberi testünk valóságában mutatták be templomodban. Tisztítsd meg szívünket, hogy méltók legyünk egykor mi is megjelenni előtted. A mi Urunk, Jézus Krisztus, a te Fiad által, aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel egységben, Isten mindörökkön örökké. Ámen.

02.03.

Szent Balázs püspök és vértanú

Szent Balázs püspök élettörténetét idézzük fel liturgikus emléknapiján, február 3-án. A vértanú püspök emlékezete különösen a névadásban és a népszokásokban él elevenen.

Balázs a korai kereszténység azon szentjei közé tartozik, akiknek emlékezete a kultuszban, a névadásban és a népszokásokban figyelemre méltó elevenséggel maradt meg, életükre vonatkozóan azonban alig rendelkezünk olyan adatokkal, amelyek történetinek tekinthetők.

Szenvedéstörténete szerint Szent Balázs örmény születésű volt, és olyan példamutató keresztény életet élt, hogy Szebaszte hívó népe püspökké választotta. Balázs erre a Szentlélek indítását követve visszavonult egy hegyi barlangba, innen vezette imádkozva, tanácsokat osztva és gyógyítva a rábízott közösséget. Vadállatok őrizték, háziállatok módjára engedelmeskedve neki.

Azonban nemcsak a keresztények ismerték a barlanghoz vezető utat, hanem Agricola helytartó poroszlói is. A helytartó 316 táján még folytatta Szebasztéban azt a keresztényüldözést, amelyet korábban még Licinius császár rendelt el. A püspök ellenállás nélkül engedte, hogy elfogják, és Agricola bírói széke elé hurcolják. Nem tudták hittagadásra kényszeríteni, a szokásos megkorbácsolás után siralomházba került. Mint előbb barlangjában, a börtönben is sok segítséget kérő ember kereste föl. Rabságában is csodákat tett. Vízebe fojtás általi halálra ítélték, de végül lefejezték.

Kezdetben hallgattak Szent Balázsról a források. Ebből következtethetünk arra, hogy tisztelete nyilvánvalóan nem közvetlenül a halála után kezdődött. Keleten azonban legkésőbb a 6. századtól, nyugaton a 9. századtól már mint a torokbajok ellen védő szentet tisztelték.

Tisztelete a 12. századtól lett általános, mégpedig egy gégedaganat elleni imádsággal kapcsolatban. Később vérzések, hólyagbetegségek, továbbá kelések, kólika, pestis és fogfájás esetén fordultak hozzá.

A késő középkorban a tizennégy segítő szent közé sorolták. Az orvosok, posztókereskedők, gyertyaöntők, fűvös zenészek, énekesek védőszentje, kedvező időjárásért is segítségül hívták.

A balázsáldás mindmáig élő liturgikus szokása a 16. században keletkezett, leírása a 17. században szerepel először a Rituale Romanum (Római Szertartáskönyv) függelékében. Babits Mihály megrázó verse, a Balázsolás, melyben a gégerákban szenvedő költő gyermeki bizalommal fordul a szent püspökhöz, ezt a szokást idézi fel.

Balázst a középkorban rendszerint püspöki öltözetben vagy palástban ábrázolták; keresztbe illesztett gyertyákkal; sertésfejjel és gerebennel (emlékezésül arra a vaskampóra, mellyel a legenda szerint kínozta alkalmával a testét tépték).

Ünnepét Rómában a 12. század óta ülik február 3-án.

A legenda szerint egy napon rémült anya sietett Szent Balázshoz, mert fia egy torkán akadt halszálkától fuldokolt. A szent megáldotta a fiút (egy másik változat szerint eltávolította a szálkát), és így megmentette a haláltól.

február – Farsang három utolsó vasárnapja Bálint Sándor: Ünnepi kalendárium(részlet)

A farsang utolsó három vasárnapja (dominica carnis privii, dominica privii), illetőleg a közbeeső harmadfél hét a régi egyházi kifejezés szerint, amelyet azonban templomi és kalendáriumi dolgokban jártasabb öregek is még ismernek: a böjtelő, böjti előkészület időszaka (Vorfastenzeit) volt. Ez leginkább februárra esik, innen a hónap régi elnevezése: böjt elé hava, egyszerűen böjtelő, majd – már itt jegyezve meg – márciusnak böjt más (második) hava, másként, ritka főnévként böjtmás.

A böjtelő első vasárnapja a hetvenedvasárnap (Septuagesima), régiesen hetvenedik vasárnap, kódexeinkben kilencben hagyó vasárnap, kilenchagyó vasárnap. Középkori okleveleink keltezésében miséje lépcsőimádságának szavai nyomán Circumdederunt-vasárnap. Az elnevezés megértéséhez tudnunk kell, hogy a húsvéti, illetőleg nagyböjti előkészület a keleti egyházban manapság is már hetven nappal a Feltámadás előtt elkezdődik.

HÚSHAGYÓ KEDD – A FARSANGI IDŐ ZÁRÓ NAPJA Bálint Sándor: Karácsony, húsvét, pünkösd Húshagyó

Húshagyó, régiesen húshagyat, szerte Vasban, Zalában húsajó, huszjó, húshajó, hushajó, hadifalviak ajkán húsagyó, húsagyat, északi csángókén húshagyás, tréfás székely szóval csonthagyat, másként farsangháromnapok, háromnapok, farsang farka, Várgesztes, Vértessomló német népének ajkán heilige drei Faschingstag, Nagymányokon viszont heilige Fasching: a farsangi időszak három utolsó napja. Vigiliája a Lányi-kódex szerint a húshagyószombat. Lehetséges, hogy a szó a népnyelvben még ma is él, bár tudomásunk szerint nem jegyezték föl.

Hamvazószerda, a húsvéti készüllet kezdete

Idén február 10-én veszi kezdetét a negyvennapos böjt, melynek során a keresztények húsvétra, Jézus Krisztus föltámadásának ünnepére készülnek. Hamvazószerdán és a rá következő vasárnapon a hívek homlokát az előző év virágvasárnapján szentelt barka hamujával hintik meg.

A hamvazkodás közben hagyományosan a következőket mondja a pap: „Emlékezzél, ember, hogy por vagy és porrá leszel!” vagy: „Tartsatok bűnbánatot, és higgyetek az evangéliumban!”.

Ferenc pápa az irgalmasság rendkívüli szentévé meghirdető bullájában ráirányította a figyelmet az irgalmasság testi és lelki cselekedeteinek fontosságára: „Fedezzük fel az irgalmasság testi cselekedeteit: jóllakatni az éhezőket, megitatni a szomjazókat, felöltöztetni a ruhátlanokat, befogadni a jövevényeket, ápolni a betegeket, meglátogatni a rabokat, eltemetni a halottakat. Ugyanakkor ne feledkezzünk meg az irgalmasság lelki cselekedeteiről sem: jótanáccsal ellátni a bizonytalanokat, tanítani a tudatlanokat, inteni a bűnösöket, vigasztalni a szomorkodókat, megbocsátani a bántásokat, türelemmel elviselni a kellemetlen embereket, imádkozni élőkért és holtakért.” (Misericordiae vultus, 15)

A Szentatya nagyböjti üzenetében is konkrétan ajánlja, hogy a keresztények most különösképpen gyakorolják az irgalmasság testi és lelki cselekedeteit: „Ha a testi szükségleteiken keresztül megérintjük Jézus testét rászoruló testvéreinkben, akiknek ételt, ruhát, szállást adunk, akiket meglátogatunk, a lelki szükségleteik – tanácsadás, tanítás, megbocsájtás, figyelmeztetés, imádkozás – közvetlenebbül megérintik bűnös voltunkat. ... Ne vesztegessük el a nagyböjt alkalmas időszakát, amely a megtérésünket szolgálhatja!”

A hamu jelképezi ezt a bűnbánatot a megtérésre, és persze magát az elmúlást. Eleinte a hamuval való megszórás csak nyilvános bűnbánók szertartása volt. A negyvennapos böjt a 4. századra vált általánossá a keresztény világban. Az egyház mára enyhített a böjti szabályokon, de hamvazószerdára és nagypéntekre szigorú böjtöt ír elő: a 18 és 60 év közötti híveknek csak háromszor lehet étkezniük és egyszer jóllakniuk. E két napon és nagyböjt többi péntekén 14 évesnél idősebb tagjait arra kéri az egyház, hogy a böjti fegyelem részeként ne fogyasszanak húst. A kérés mögött persze az a mélyebb meggyőződés áll, hogy a böjt révén az áldozatvállalás lelkülete segíti a hívő embert abban, hogy az igazi Áldozattal, Jézus Krisztussal tudjon jobban lelkileg egyesülni.

A nagyböjt liturgikus színe a lila, amely jelképezi a liturgiában a bűnbánatot. Ugyancsak a bűnbánat jeleként marad el a nagyböjt egész folyamán a szentmisékben az alleluja, amely a liturgiában az öröm legközvetlenebb kifejeződése; a templomot ez időszakban nem díszíti virág. Az egyháznak sajátosan a nagyböjthöz kötődő szertartása a keresztúti ájtatosság, amelyen a hívek mintegy végigkísérik Krisztust a kereszthalála felé vezető úton.

A böjt vallásos gyakorlata a bűnbánat, a megtisztulás, az áldozat és a könyörgés fontosságát állítja középpontba, kifejezi az ember Isten iránt tanúsított szeretetét és az érte való áldozatvállalását, melynek fontos részét képezik a mindennapi életben tett jócselekedetek. Az irgalmasság rendkívüli

szentévében ezt most leginkább a már említett irgalmasság testi és lelki cselekedetei fejezik ki.

02.14.

Szent Bálint vértanú, aki a szerelmesek pártfogója lett

Szent Bálintot vagy Valentint ma világszerte úgy ismerik, mint a szerelmesek, házasok védőszentjét, bár legendájában eredetileg egy szó sincs szerelemről. Alakja a történelem homályába vész, mégis nagy népszerűségnek örvend a mai napig. Ki volt valójában ez a titokzatos szent?

A Bálint név latin változata Valentinus, ami azt jelenti: erős. A Legenda Aurea úgy fogalmaz: „erőt bíró, azaz a szentségben állhatatos”. A hagyományban több Bálint nevű szent története keveredik, miközben nagyon kevés hiteles tény maradt fenn róluk. A gyér történelmi adatok miatt 1969-ben kivették Bálint nevét az általános római naptárból, meghagyva a róla való megemlékezés lehetőségét a helyi egyházak számára.

Annyi bizonyos, hogy a 3. században élt egy Bálint nevű római pap, akit vértanúként tisztelünk. II. Claudius császár sikertelenül próbálta hittagadásra bírni, ezért átadta Aster főtisztnek, hogy végeztesse ki. Bálint meggyógyította Aster vak leányát, mire a főtiszt és háza népe megtért. A császár 269 körül mindegyiküket kivégeztette. A vértanú pap halála helyén I. Gyula pápa templomot építtetett.

A hagyomány egy másik 3. századi Bálint vértanút is ismer, aki az itáliai Interamna (ma Terni) püspöke volt, és a legenda szerint imája hatására szintén csodás gyógyulások történtek. Egyes történészek úgy vélik, a két mártír ugyanaz a személy lehetett. Akárhogyan is, Szent Bálint vértanú Istentől kapott gyógyító ereje miatt évszázadokig a lelki betegek, az ájulástól és epilepsziától szenvedők védőszentje volt.

Egy harmadik Szent Bálint emléknappja is februárra esik, bár ő később élt. Életrajza szerint passauai püspök volt, aki háromszor próbált letelepedni és téríteni Passauban, de mindháromszor elűzték, ezért az Alpokba húzódott vissza, és ott is halt meg 475 körül. Zenoburgban (ma Olaszország, Castel San Zeno) temették el. Ereklýéit III. Tasziló bajor herceg 764-ben Passaubá vitette, a mai Szent István-dóm helyén épült első templomba. 1120-ban felnyitották koporsóját, és a holtteste mellett egy ólomtáblára írva megtalálták az életrajzát. A passauai egyházmegye patrónusa, ugyanakkor őt is úgy ismerik, mint akinek különösen is lehet a segítségét kérni betegség idején. Alakja összeolvadt a 3. századi vértanúval, ezért Németországban, Ausztriában főleg az epilepsziában szenvedők bizakodtak a segítségében. A nyakukban hordott bálintkereszt, frászkereszt (Valentinskreuz, Fraisenkreuz) a tünetek, rohamok elriasztását célozta.

Hazánkban német nyelvterületről terjedt el Szent Bálint tisztelete. Ünnepe már középkori naptárainkban, misekönyveinkben szerepelt, népszerűségét mutatja, hogy Bálint évszázadokig gyakori keresztnév volt, sőt családnévvé is vált.

Bálint ünnepe a tavaszvárás kezdetére és a farsangi esküvők idejére esik – valószínűleg e naptári egybeesés miatt lett idővel a szerelmesek védőszentje, először Itáliában, majd Angliában és Franciaországban. A népszokások gyökere

egészen az ókori Rómáig nyúlik vissza: február közepén tartották lupercalia ünnepét, melyhez tisztító és termékenységi rítusok kapcsolódtak.

Bálint napját Angliában először Geoffrey Chaucer kötötte a romantikus szerelemhez Madárparlament (1374–82) című költeményében, itáliai hatásra. De nemcsak az angolok, más népek, például a horvátok is úgy hiszik, hogy a madarak ezen a napon tartják a menyegzőjüket.

02.14.

Szent Cirill és Szent Metód, Európa társvédőszentjei

Február 14-e Szent Cirill és Szent Metód ünnepe. A görög fivérek a szláv népeknek hirdették Krisztus örömhírét. A keresztény kelet két apostolát, Európa társvédőszentjeit keleten és nyugaton egyaránt tisztelik.

A testvérek közül Metód volt az idősebb, 815 és 820 között született. A keresztségben valószínűleg a Mihály nevet kapta. A fiatalabb, Konstantin (szerzetesi neve: Cirill) 827-ben vagy 828-ban született. Apjuk magasrangú császári tisztviselő volt.

Metód arkhón, vagyis az egyik határvidéki terület előljárója lett, ahol sok szláv is élt. 840 táján aztán lemondott, hogy kolostorba vonuljon. A kolostor Bithiniában, az Olümposz-hegység lábánál feküdt. Cirill Bizáncban folytatta tanulmányait. Miután következetesen visszautasított minden kecsegtető politikai pályát, pappá is szentelték. Ragyogó szellemi képességeinek és műveltségének köszönhetően egészen fiatalon magas képzettséget igénylő beosztást kapott: Konstantinápolyban a Hagia Szofia levéltárának könyvtárosa és a pátriárka nagy tiszteletnek örvendő titkára lett. Hamarosan azonban szabadulni igyekezett minden ilyen tisztségtől, hogy teljesen a tudománynak és a szemlélődő életnek szentelhesse magát. Így titokban egy Fekete-tenger melletti kolostorba menekült. Hat hónap múlva találtak rá, és rábeszéltek, hogy vállalja el a konstantinápolyi főiskolán a filozófia oktatását. Nagy tudásáért itt kapta a „Filozófus” címet. Ezután a császár és a pátriárka a szaracénokhoz küldte missziós küldetéssel. Cirill – hogy teljesíthesse feladatát – visszavonult a közéletől, csatlakozott bátyjához, s ő is szerzetes lett.

Szerzetesi nevük jelentése kifejezi hivatásuk lényegét: a Cirill név a görög Kürioszból ered, amelyből a Krisztus, Úr név is származik. Jelentése: Istennek odaajándékozott személy. Metód: olyan személy, aki valakit elkísér az úton, útitárs.

860-ban a görög fivérek után a kazárok közé küldték a Fekete-tenger partjára. Krími tartózkodásuk során Kherszon közelében megtalálták a vértanú pápa, Szent Kelemen ereklyéit. Missziós útjukon eljutottak Nyugatra, és végül ünnepélyes keretek között átadták az ereklyéket II. Adorján pápának Rómában. Rasztiszláv, Nagy-Morvaország fejedelme III. Mihály császártól kért népe számára püspököt és tanítót, ki képes az igaz keresztény hitet a saját nyelvükön megmagyarázni nekik. „Népünk, amióta visszautasította a pogányságot, a keresztény törvényt tartja meg. Nincs azonban mesterünk, aki képes lenne saját nyelvünkön elmagyarázni az igaz hitet.” Cirill és Metód vállalták a feladatot.

Nagy-Morvaország abban az időben Közép-Európa szláv népeit fogta egybe, Kelet és Nyugat áramlatainak kereszteződésében. A fivérek 873-ban megkezdték működésüket e népek között, és további életüket egészen nekik szentelték. Cirill és Metód egyik célja az volt, hogy a keresztény dogmákat és liturgikus könyveket szláv nyelven írt könyvekben gyűjtsék össze, azonban szembesültek vele, hogy az ószláv nyelvet nem tudják a görög, illetve a latin betőkészlettel lejegyezni. Így született meg a 43 betűt tartalmazó glagolita ábécé, a legkorábbi szláv ábécé, mely egyes elméletek szerint a Szent Cirillről elnevezett, neki és fivérének tulajdonított cirill írás alapját képezte. Cirill és Metód lefordították szláv nyelvre a Szentírást; a szertartások nyelvül is a szlávot használták. Cirill és Metód térítő munkájuk eredményeivel Rómába mentek, ahol II. Adorján pápa fogadta őket, és jóváhagyta a szláv nyelvű liturgikus könyvek használatát. Metódnak azonban egyedül kellett folytatnia útját, mert Cirill súlyosan megbetegedett, és 879. február 14-én Rómában meghalt. Földi maradványai a római Szent Kelemen-bazilikában nyugszanak.

02.24.

Szent Mátyás apostol ünnepe

Az Úr tanítványai közé tartozott. Követte Jézust "János keresztségétől fogva egészen mennybevétele napjáig". Sorshúzással választották az apostolok közé, Júdás helyébe, hogy velük együtt „tanúskodják Krisztus föltámadásáról” – olvashatjuk Mátyás apostolról az Apostolok Cselekedetei első fejezetében.

Minthogy az áruló Júdás felakasztotta magát, tizenegyen maradtak az apostolok. Jézus mennybemenetele után, pünkösöd előtt az ő helyére választották Mátyást a tanítványok szűkebb köréből.

Az apostolok szétszéledése után Mátyás a hagyomány szerint Etiópiában hirdette az evangéliumot. Életéről apokrif írás, az András és Mátyás cselekedetei tudósít – írja Jankovics Marcell a Jelkép-kalendáriumban: vértanúságot szenvedett Krisztusért; nyakazó bárd oltotta ki életét. Ezért ábrázolták bárdal vagy szekercével, s választották az ácsok és mészárosok védőszentjüknek.

A héber Mathias jelentése: ‚az Úrtól ajándékozott’, vagy az ‚Úr ajándéka’, vagy ‚alázatos’, vagy ‚kicsiny’. Mert az Úr ajándékozta, amikor a világból kiválasztotta, és hetvenkét tanítványa közé sorolta. Kicsiny volt, mivel az igaz alázatosságot mindig megtartotta. Az alázatosságnak pedig Ambrus szerint három fajtája van: az első a lesújtottságé, ami valakit megalázhat; a második a vizsgálódásé, ami az önvizsgálatból ered; a harmadik az áhítatosságé, ami a Teremtő ismeretéből fakad. Az első megvolt benne a vértanúság elszenvetésével, a második önmaga megvetésével, a harmadik Isten fenségének szemlélésével – olvasható Jacobus de Voragine Legenda Aurea című művében.

Szent Ilona császárnő az apostol ereklyéinek egy részét Rómába, másik részét Trierbe vitette. Róma a XI. századtól ünnepelte Mátyás napját február 24-én. E nap az 1493-as esztergomi zsinat óta parancsolt ünnep. Bár az idők során ezen ünnepek közül sokat eltöröltek, a napokhoz kötődő hiedelmek és hagyományok a nép körében tovább éltek.

Az emberi képzelet kapcsolatot teremtett Mátyás apostol ünnepe és a közeledő tavasz között – így lett a szent Jégtörő Mátyás, mondván, hogy az ő szekercéje

töri meg a jeget, a tél hatalmát. Sok népszokás kötődik ünnepéhez: ha Mátyás napján még fagy, akkor a jégtörő éleztetni adta a csákányát; az apostol ezen a napon osztja ki a sípokat a madaraknak, hogy újra énekeljenek. A szökőnapot a régiak Mátyás ugrásának hívták, mivel február 24-én toldottak be egy napot, így Mátyás ünnepe február 25-ére csúszott.

A szent magyarországi tiszteletének kialakulása a középkori aacheni magyar zarándoklatokkal függ össze: a magyar zarándokok mindig útba ejtették Trier városát, hogy megtekintsék a szent apostol ereklyéit, melyet a Szent Mátyás-apátság bazilikájában őriznek; s hazatérvén terjesztették Mátyás tiszteletét. Hunyadi Mátyás e napra virradóra született, és az akkori szokás szerint ezért kapta a Mátyás nevet.

Tisztelt Rendtársaim, köszönettel vettük, hogy elolvastátok e havi folyóiratunkat! A későbbiekben is várjuk témaajánlataitokat.

***Rendtársi üdvözlettel, vitéz Vankó József vitézi hadnagy,
vitéz Balog Barna Pest Törzsszék törzskapitánya.***